

Handledning

Tema: Barns rättigheter

Handledning till temalektionen:
"Barns rättigheter"

Tid: 60min

Tema: Barns rättigheter

Syfte

Syftet med lektionen är att skapa diskussioner och reflektioner om barns rättigheter. Lektionen lyfter barnkonventionen, men även andra lagar som syftar till att stärka barns rättigheter.

Innehåll

Lektionen innehåller fyra moment:

1. Brev från Junior
2. Barnkonventionen: gissa rättigheten!
3. Fall: "Retad i skolan"
4. Lagboken

Lektionen tar ca 60 min, men tiden kan variera utifrån målgruppens ålder och förkunskaper.

Förberedelser

Ladda ner presentation

Till lektionen finns det några bilagor/elevblad du ska skriva ut:

1. Brev från Junior: skriv ut brevet, länk på s. 3
2. Gissa rättigheten: skriv ut och klipp rättigheterna, lägg i en burk, länk på s. 4
3. Fall: "Retad i skolan": skriv ut målarblad, länk på s. 7
4. Lagboken: skriv ut lagsida, länk på s. 8

Junior berättar: barnkonventionen

Introducera barnen till barnkonventionen kan du läsa upp brevet från Junior, eller skriva ut det så barnen kan läsa själva. Om ni inte har läst brevet "Vad är en lag" i föregående tema, så kan ni kort presentera Junior innan ni läser brevet.

 [Skriv ut brevet](#)

Hej, Junior här!

Jag har ett uppdrag som handlar om att jag ska få "koll på lagen" och idag har jag hört talas om en ny lag som handlar om barns rättigheter. Jag ska berätta mer...

Idag efter skolan gick jag hem till min mormor. Hon hade bakat supergoda bullar och sa att vi skulle fira! Jag trodde att hon skojade, för det var inte min födelsedag. Då sa mormor att vi ska fira för att det är barnkonventionens dag.

Har ni hört om Barnkonventionen tidigare? Vad handlar det om?

Mormor förklarade att barnkonventionen är regler som säger vilka rättigheter barn har, alltså vad barn har rätt till i livet. Jag ville veta mer, och mormor sa "sätt dig ner, jag ska berätta en historia"

Det började för nästan 100 år sen!

1924 En person (Eglantyne Jebb, grundaren av Rädda Barnen) tyckte att barn borde ha speciella rättigheter och skyddas lite extra. Några som bestämmer vilka regler som ska gälla i världen (FN, då NF) tyckte att det var en jättebra idé.

1989 65 år senare var Barnkonventionen färdig. Många människor hade jobbat i många år för att komma på och skriva ner 54 rättigheter för barn. År 1989 blev de klara och bestämde att alla barn under 18 år, ska ha alla de rättigheter som står i Barnkonventionen.

2020 Nästan 100 år efter att de började prata om barns rättigheter bestämde sig Sverige för att Barnkonventionen skulle bli svensk lag. I Sverige är det olagligt att bryta mot Barnkonventionen!

Mormor frågade mig om jag vet någon rättighet som jag tycker är extra viktig. Jag tycker att det är en svår fråga.

Kan ni hjälpa mig att ta reda på vilka rättigheter som står i Barnkonventionen?

/ Junior

Barnkonventionen – gissa rättigheten!

Vad ingår i Barnkonventionen? Dra en rättighet och visa för kompisarna med charader eller rita på en tavla eller ett papper.

Material

Till övningen finns en bilaga med 20 artiklar från barnkonventionen.

[Länk till utskrift](#)

Instruktioner

- 1 Förberedelser: Skriv ut bilagan med alla rättigheter. Klipp ut alla rättigheter och lägg i en burk.
- 2 En i taget får ta en rättighet ur burken, och ska sen visa för de andra vad artikeln handlar om utan att prata, t.ex. genom charader eller att rita på tavlan.
- 3 När de andra gissat rätt på artikeln kan du stanna upp och berätta lite kort om vad den betyder, se nästa sida med Juniors beskrivning av artiklar i Barnkonventionen.

Tema: Barns rättigheter

Juniors beskrivning av artiklar i barnkonventionen

Du ska kunna dricka rent vatten (artikel 27). Alla barn har rätt till "en skälig levnadsstandard", det betyder att alla barn ska få leva ett bra liv och rent vatten är viktigt för att kunna göra det. Vatten är livsviktigt!

Du ska få äta nyttig mat varje dag (artikel 27). Nyttig mat är viktigt för att vi ska få må bra, kunna växa och vara friska. För att barn ska kunna ha ett bra liv behöver de få äta nyttig mat.

Du ska få leka (artikel 31). Att få leka är viktigt! När vi leker lär vi oss om oss själva och vad vi tycker är roligt.

Du ska få vila (artikel 31). För att vi ska orka leka och lära oss saker behöver vi vila, det är då vi fyller på med energi. Alla barn har rätt till vila.

Du ska få gå gratis i skolan (artikel 28). I skolan lär vi oss massor viktiga saker, till exempel att läsa, skriva och hur en är en bra kompis. Alla barn ska få gå i skolan utan att det kostar något. Att få gå gratis i skolan är viktigt!

Du får välja om du tror på någon gud eller inte (artikel 14). Ingen ska tvinga dig att tro på någon gud. Alla barn ska ha rätt att tänka själva och välja om en vill tro på någon gud eller inte.

Du ska få sjukvård om du är sjuk (artikel 24). Alla barn ska få må så bra det bara går och att alla barn ska få hjälp och sjukvård om de blir sjuka. Det är viktigt att få må bra!

Du ska ha någonstans att bo (artikel 27). Alla barn har rätt till en bostad. Det är viktigt att ha någonstans att bo där en kan vara trygg, vila och må bra!

Du ska få ha ett namn (artikel 7–8). Inget land får ta ett barns namn eller nationalitet, det är viktigt för att barnet ska ha rätt att bo och i framtiden jobba i landet.

Du ska få läsa din egen post (artikel 16). Alla barn har rätt till ett privatliv. Det betyder till exempel att ingen får läsa brev som skickats till dig med posten.

Du ska få säga vad du tycker (artikel 12–15). Det är skillnad på att få säga vad en tycker och att få som en vill. Barn har alltid rätt att få säga vad de tycker om sånt som handlar om dem, även om det inte alltid blir som barnet vill.

Du ska inte behöva vara med om våld hemma (artikel 19). Våld kan vara sånt som gör att det gör ont i kroppen, också vara saker som gör ont på insidan och som gör att en blir rädd och ledsen, till exempel om någon säger väldigt elaka saker.

Du ska inte behöva vara soldat i krig (artikel 38). Krig är jobbigt och farligt. Barn inte ska vara med i krig och där det finns vapen.

Du ska få höra och läsa nyheter i tidningen, på radio och på tv (artikel 17). Media, alltså tv, radio och tidningar, ska ge barn information om sådant som är viktigt för barnen att veta.

Du ska skyddas mot filmer och texter som kan vara läskiga (artikel 17). Ibland händer det läskiga saker i världen. Barn ska inte behöva se eller läsa om sådant som kan skada barnet.

Du ska få prata ditt språk (artikel 12-15). Det är viktigt att du förstår information du får och att du kan säga vad tycker och tänker.

Du ska skyddas mot droger (artikel 33). Droger är något väldigt farligt och barn ska skyddas från det.

Du ska få träffa dina föräldrar, även om ni inte bor tillsammans (artikel 9). Alla barn bor inte med sina föräldrar, men alla barn har rätt att träffa sina föräldrar.

Du ska få hjälp om du behöver fly (artikel 22). Ibland behöver barn lämna sitt land för att det blir krig eller händer något annat farligt där. Barn på flykt ska få skydd och hjälp.

Du ska få ha fritid, det är tid när du inte går i skolan eller hjälper till hemma (artikel 31). Barn har rätt till fritid. Det är viktigt med fritid så en kan göra sådant som är roligt och som gör att en orkar gå i skolan och hjälpa till hemma.

Fall: Retad i skolan

En elev blir retad för sin religion i skolan, är det olagligt? Övningen finns även på följande länk där ni kan lyssna på fallet och gå igenom diskussionsfrågorna.

 [Länk till övning](#)

Fallet

Fatima går i fyran. Några elever som går i sexan har retat henne för hennes religion. De har sagt fula ord kopplat till hennes religion och dragit henne i kläderna. En gång knuffar de henne så hon får hål på byxorna.

När Fatima kommer hem frågar hennes storasyster varför hennes byxor är trasiga. Fatima berättar att det är några elever som retas. Hon säger att det inte är något allvarligt men systemen tycker att hon ser ledsen ut.

Storasystern ringer till skolan och pratar med läraren. När läraren frågar eleverna vad som hänt säger de att de bara skämtar och att Naomi också skrattat så de trodde hon var med på skämtet. Läraren gör inget mer och mobbningen fortsätter.

Diskutera/reflektera

- Hur kan du veta säkert att någon tycker ett skämt är roligt eller om den egentligen blir ledsen?
- Varför säger Fatima till sin syster att det inte är allvarligt?
- Hur hade du kunnat hjälpa Fatima?
- Är det något i berättelsen som är olagligt?

Lagen och riktiga fall

Diskrimineringslagen. Diskriminering betyder att du blir orättvist behandlad utifrån egenskaper som du själv inte kan påverka. Egenskaperna måste kunna kopplas till en eller flera av lagens sju grunder: Etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, kön, könsidentitet och könsuttryck, religion, sexuell läggning eller ålder.

Att bli retad utifrån sin religion kallas i lagen trakasserier, och betyder att någon säger eller gör något som gör att personen blir ledsen och känner sig nedvärderad.

Det är skolan som kan anmäls för diskriminering, och det är skolan som ska se till att mobbningen tar slut.

Fortsättning på nästa sida →

Tema: Barns rättigheter

Riktiga fallet:

Det finns flera fall där barn blivit diskriminerade utifrån sin religion i skolan. Berättelsen om Naomi är en blandning av flera händelser. I ett fall var det en pojke som trakasserades av en lärare när läraren sa att eleven inte fick ha sina traditionella religiösa kläder i skolan, utan tvingade barnet att byta om till sina idrottskläder.

Skolan fick betala 90 000 kr till pojken för kränkningen. Källa: Diskrimineringsombudsmannen ärende 2024/7297

Rita och reflektera

Fallet handlar om att Fatima blir utsatt för kränkningar utifrån hennes religion. Kränkningar kan vara att någon sagt eller skrivit något som inte känns bra, eller till och med gör ont. Det finns också ord som gör att en mår bra!

Reflektera:

- Kan du komma på andra exempel på kränkningar – till exempel i skolan, på fritiden eller i hemmet?

Rita:

Avsluta med att låta barnen färglägga målarbladet till fallet.

Medan de färglägger får de tid att reflektera över diskussionerna ni haft. Det går också bra att låta dem rita målarbladet efter att de gjort lagsidan, nästa övning.

[Ladda ner målarblad](#)

Tema: Vad är en lag?

Lagboken – skapa er egen lagbok

Vill ni jobba med Koll på lagen som ett projekt under längre tid, så kan ni använda er av "Vår lagbok" som en röd tråd. Syftet med "Vår lagbok" är att barnen ska få en egen lagbok att återkomma till där olika lagar som de möter i sin vardag finns enkelt sammanfattade av barnen själva på olika "lagsidor".

Samla alla lagsidor i en pärm som successivt fylls på mer nya lagar. På så sätt får barnen sätta sina egna ord på vad lagen betyder!

Lagboken blir ett sätt att ytterligare tillgängliggöra vardagsjuridik för barnen och få lagar att kännas relevanta för dem.

Instruktion

Skriv ut bilagorna till lagboken: försättsblad, lagsida och diplom.

[Länk till utskrift](#)

- 1 Försättsblad:** Är det första gången ni kör lagboken, börja med att låta barnen färglägga sin egna framsida till lagboken.
- 2 Lagsida:** Reflektera tillsammans över en av de lagar ni pratat om. Låt barnen fylla i bilagan genom att sammanfatta lagen med egna ord och bilder. Vill ni ha stöd och exempel på vad lagen betyder kan ni läsa mer på kollpalagen.se/kunskapsbank/lagar/
- 3 Diplom:** Sätt ett mål för hur många lagar ni ska gå igenom. När ni fyllt er lagbok, belöna barnen med ett diplom som intygar att de nu har koll på lagen!

Junior tipsar om vilka lagar som passar att skriva om till lagboken idag:

Idag har vi pratat om många lagar! Här är två förslag på lagar ni kan välja att skriva om på er lagsida:

Barnkonventionen: Det står vilka rättigheter barn har.

Diskrimineringslagen: Ingen får behandlas sämre på grund av sånt som inte går att göra någonting åt.

Materialet bygger på berättelser och tankar från barn som deltagit i projektet Koll på lagen junior.

Utbildningsmaterialet är utvecklat och testat tillsammans med barn och personal på skolor och fritidsgårdar i Östergötland.

Lär er mer på kollpala.se/junior

